

تجارت در سرای مخلص بازار قدیمی اصفهان

در دوره قاجاریه (۱۳۲۵)

لطف اله احتشامی

دلیل موجودیت بازار را در خود نهفته است و هر بخشی از بازار اختصاص به تجارتی دارد.

جهانگردانی که از بازار اصفهان دیدن کرده اند، تحت تأثیر مجموعه منظره بازار قرار گرفته و در توصیف آن گفته اند، بازار اصفهان حیرت انگیزترین نمونه عظمت و بزرگی داشت تجارت است که تمامی جهان می تواند به آن بنازد (۵).

بازار اصفهان قشنگ ترین بازارهای شرقی است، اشیاء آنتیک در آن زیاد دیده می شود، ظروف ساخت چین و ژاپن و ظروف مسی حکاکی شده زمان شاه عباس و اشیاء نقره که با فیروزه و مروارید تزئین یافته و به سقف آویخته اند، از قبیل چراغ و غیره در سینی های سبدها جای گرفته است و خلاصه آنکه این قسمت از بازار موزه خوبی است که همه نوع اشیاء ظریف و نفیس قدیمی را می توان دید (۶). سیاح دیگری می نویسند، بازارهای ایران با آن که شاهکار هنری نیستند، برای ما خیلی حیرت انگیز و دلنشین است، بوی زردچوبه ای که از عطاری های آن آید به من نشان می دهد که در محاوره هفتم و یا بازار کاشان که هنوز کاهگل در آن دیده می شود برایم جالب است (۷).

در بازار اصفهان کلیه فعالیتهای اجتماعی - سیاسی - فرهنگی - مذهبی - صنعتی - بهداشتی سرکز یافته است، در بازار بخشها و راسته های خاصی وجود دارد که در هر یک پیشه و روان و اصناف به کار خود می پردازند و بازارهای شهرهای اسلامی نیز چنین بوده است. و در زمانی که حجاج شهر واسطه را می ساخت برای هر نوع تجارت بخشی را تعیین کرده تا دیگران با آنها در نیاموند (۸).

در بازار اصفهان تقسیم بندی بر مبنای تخصص حرفه کاملاً استوار نیست هر چند قوانین و مقررات صنفی و شهری درباره همه یکسان اجرامی شود. در بازار اصفهان دادوستد و عمل خرید و فروش در ترون سراها و تیمچه ها متمرکز است که با مداخلی طاق دار و مجرب، سرا به بازار قابل دسترسی است، حجم بخشهای مختلف بازار نیز تعیین کننده عرض و ارتفاع کوچه های آن است، حجم تجارت و مصنوعات و انبار کردن آن

در سال ۱۱۰۶ ه. ق شاه عباس صفوی اصفهان را به پایتختی برگزید و به طرح شهری پرداخت که چنین نمونه جامعی از شهرسازی در جهان اسلام وجود نداشت، وسعت و ترکیب شهر مقام آن را به عنوان پایتخت یک امپراطوری بخوبی نشان داد، مرکز نقل شهر میدان باشکوه نقش جهان بود که در اطراف این میدان قصر عالی قاپو و دو ایوان بزرگترین شاهکارهای معماری صفویه مسجد شاه و مسجد شیخ لطف الله و بازار بزرگ قرار دارد (۱).

بازار بزرگ اصفهان محدود به جغرافیای و متمشکل از بازارهای این است که برای بازدیدکنندگان تقریباً کم شناخته شده و از طرفی عالی ترین صفت اختصاصی اصفهان است که بین مسجد بزرگ مسجد شاه و مسجد جامع قرار دارد.

بازار ممتاز اصفهان از دروازه حسن آباد شروع و به دروازه طوقچی ختم می گردد و در طول شب و روز باز است (۲) دروازه بازار به «قیصریه» باز می شود، «قیصریه» یعنی سرای دراز و مجلل کار خستگران و پیشه و روان قریف کار است. فروگیران، گوهریان، سوزن دوزان، برآزان و ... سکوت بازار قیصریه اجازه می داد تا کارهای هنری جز آن انجام گیرد. از جمله قیصریه های زیبا می توان از قیصریه قزوین، ابراهیم خان کرمان، قیصریه اصفهان، قیصریه خان یزد و قیصریه وکیل شیراز یاد کرد (۳). قیصریه یکی از بناهای بسیار جالب و نشان دهنده ماهیت تجاری و اقتصادی بازار است. کاروانسرای معروف شاه در آن واقع و محاذی آن ضرابخانه سلطنتی صفوی واقع شده که به گونه ای در مرکز زندگی تجاری بازار قرار دارد (۴). بازار اصفهان مجموعه ای از سراها، حمامها، مساجد و مدارس است که این مجموعه بناها مکرراً در محوطه ای که از بازار تشکیل گردیده تا خانه های مسکونی شهروندانی که در حاشیه آن زندگی می کنند، عنصر اصلی اقتصادی و مذهبی مردم را شکل می دهد.

بازار اصفهان به عنوان یک ارگانسم فعال دارای ساختاری طولی و گنبدی است و سراها در حقیقت سرکان چون این ارگانسم تجاری است، در نزدیکی سراها و دکانها کارگاههایی وجود دارد که ماهیت بازاری و

در بخشهای مختلف آن نیز عامل تعیین کننده است، ولی امروزه کلیه این کارهای بازاریان به خارج از بازار بزرگ اصفهان و به منطقه شاهین و جدید و حاشیه ها منتقل یافته و بازاریان در دفاتر تجاری خود در بازار به تجارت اشتغال دارند.

عناصر اصلی بازار اصفهان سراهای آن است که سرچشمه فعالیتهای بازار بشمار میروند تاکنون توانسته از تغییرات زمان جهان سالم بدر برود، سراهای جدید از قرن نوزدهم به بعد زمانی که سرای ملک با معماری عالی خود در بازار ساخته شد بنا گردیده است. سراهای دارای محوطه ای خاص است و با وجودیکه دارای الگوری مشخص و همانندی است تنوع در اندازه عملکرد آن که نیاز اهداف بخشی از بازار بشمار می رود متفاوت است، مساحت سراها حداکثر ده هزار متر مربع مانند تیسجه حاج کریم پوستی و حداقل یکصد و چهل متر مربع مانند کاروانسرای مشهدی رجیغلی (مفیزی) شده است (۹).

از سراهای بزرگ بازار اصفهان می توان از سرای امخلص (مساحت ۱۶۰۰۰ متر مربع) نام برد که بعد از زمان صفویه از جریز ارتفاع افتاده و رو به ویرانی نهاده بود، سپس حاج میر محمد حسین طباطبائی تاجر اصفهانی از حکام شرع و دولت علیه استبدان نموده آن را بکللی خراب و از نو طراحی انداخته است (۱۰) که هنوز فعالیت اقتصادی و تجاری دارد.

از اسناد تجاری، اجتماعی و سیاسی بدست آمده از دوران قاجاریه چنین استیاطی بهی شود که در بزای مخلص، بازار قدیمی اصفهان، نجاتخانه ای بنام خیزر و شاه جهان و برادران اصفهان وجود داشته که قبل و بعد از دوران مشروطیت (۱۳۲۲-۱۳۲۳) فعال بوده و با بسیاری از شهرهای ایران چون تهران، شیراز، کاشان، آیده، کرمان، مرودشت، ابرقویو، شهر، قم، بروجرد و بعضی کشورهای خارجی چون لندن، هکانگ (چین)، سئول، نیویورک، در ارتباط بوده است (۱۱).

این اسناد مجموعه ای از مکاتبات، دفاتر حساب، دسته چکهای سفید و پرداخت نشده و نامه های وارده به این تجارتخانه می باشد که متأسفانه زمان تعطیل آن مشخص نیست ولی اغلب مکاتبات از ارتباط این تجارتخانه با کشورهای جهان حکایت دارد و همچنین از چگونگی آرزو ریزی - پوند) واردات قطعات صنعتی و برخی اقدامات فرهنگی مانند ترجمه و توزیع کتاب، ارتباطات خارجی، اطلاعات اقتصادی کشور و بازار، انعکاس وقایع سیاسی آن زمان که عمدتاً مربوط به دوران مشروطه است سخن به میان آمده است (۱۲).

این اسناد نشان دهنده کمکهای این تجارتخانه به مؤسسات عام المنفعه و کمک به دولت در تهیه برخی از اقلام مورد نیاز، پرداخت حقوق بخشی از پرسنل انتظامی آن زمان و خرید غله از خراسان و سیستان توسط تجارتخانه مذکور است و می توان گفت که اولین چک تضمین غیر دولتی را این مؤسسه در ایران ترویج کرده است (۱۳).

نمونه ای از یک قطعه چک سفید و رونوشت تلگرافات آن دوره در ذیل آمده است:

مبلغ K.R.S. شماره ۹۱۹۹ No
Khosrow Schah

تاریخ شهر سنه مثل و معرفت

مبلغ و اصل و باید گردید که عندالاجاب به محض رسیدن

ظهور عمودی در سمت چپ آن نوشته شده است:
تصرف در حساب جاری تجارتخانه جهانیان مقیم اصفهان
DJEHANI

Maison de Commerce Djehanian - Isfahan

در صفحه ۲۴ جلد چهارم دفتر مراسلاته سال ۱۳۲۵ قمری آمده است:
«هو اصفهان به تاریخ ۲۶ شهر رمضان مبارک سنه ۱۳۲۵ لاهران. خدمت

جنابان مستطابان آقا خسرو شاه جهان برادران تهران، عرض می شود که جاری حالات از قرار عوایض قبل از قائم مبارک مرقوم ۱۶ و ۱۹ و ۲۰ شرح حال در ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ شهر سال واصل و مطالبت مندرجه دریافت شد اولاً فرمودید جمشید گماشته چهارمیان که مرقوم فرموده اند اگر ستغارش لازم شود باید مرقوم فرمائید والا فقط کاری نداشته باشیم بجهان خوب یعنی این اقداماتی که شد به مناسبت همان ستغارشات بود والا حقیران کاری با این کارها نداریم، لغایت بسته جناب متر دیکسن (Mr. Dickson) و بسته از

بستخانه گرفته است یکی فروتنی کوی چکی است و یکی جمعیت بیست تقریباً یک من شاه وزن دارد مرقوم فرمودید که بایست فرستاده شود حواله جهانیان و چنانچه بوزن قبل تلگراف کردم که بخلیفست کنم بنگران می دانیم چه در وجه است. دو تومان کم و زیاد قیمت شود نمی شود یعنی و کم تخمین می هم باشد زیاد قیمت کنیم ضرر چهاروی خیلی شود عالی حواله جوی می ندادید انشاه... جواب برسد همان مبلغ قیمت کرده به بستخانه داده میشود،

آسوده باشید نهایت بروات ارسالی حقیران صحیح است بد استبداد سره است و لاجن یکی قسمتی است که مجبوراً باید بشود چهار صد تومان برات طهران بخریم خصوص این اوقات بر ما هم حال عرض نمی کنیم بانک نمی خرد کمپانیهای متعدد از قبیل اسلامی، مسعودیه و شرافت و غیره و غیره هم نمی خردند رسم آن است که جهانیان برات طهران می خردند جناب عالی هم آنجا تحصیل دارید باز یک کاری از ایشان در دست شود بهتر است و از اینها تمام گذشته حقیران جزئی نظمن فروشی هم که داریم تمام در عوض برات طهران می دهند اینکه بروات فرستد دیکسن (Dickson) هم مثل حقیران است آنچه جهت این است که جنس فروشی داده و عوض وجه انجامش به او می دهند. در تسخیر وجه رساندن به طهران و اینکه مرقوم فرمودید حقیران قلم برایش می کشیم خلفاً می دهند که از دست برانهای شیراز و بانک چه حالی داریم از وعده بگذاریم بنگران که نمی شود اسباب بی اعتنائی است بخواهیم بوعده بدهیم امکان ندارد بانک برات هیچ جانی خرد،

سایرین هم که نمی خردند بعد از دو هفته به یک صراف می دهند که ابتدا وجه نمی شود بهتر از زحمت باید پول به بانک داد شیراز هم وعده می دهند که پول می فرستند حال که بلا شده است بخواند اصلاح کتله سابق قدری قیوض چاپ شده تمه مطالبه و تمه محاسبه و بارنامه و برات خارجه برای نوشتن بوند و رویه خارجه که خط انگلیسی باشد نه فارسی دستور العمل

دادیم و دو سه ماه است اثری نشد جواب هم مرقوم نمی فرمائید (۱۴) در کنار این تجارتخانه کمپانیهای دیگری در بازار اصفهان فعالیت داشته اند از قبیل اسلامی، مسعودیه، و شرافت تجار خارجی نیز فعالانه در بازار اصفهان به داد و ستد مشغول بودند. مانند: آج، سی، دیکسن (Dickson) و زیگلر که

بیشتر صادرات بازار اصفهان از طریق آنان و بیمه واله لندن بیمه می شده است.

به لندن و عمدتاً

به چین بیشتر از نقاط دیگر به چشم می خورد و حتی قیمت یک من تریاک نیم مال ۲۵ تومان معیزی شده و کالا های بین شهری اغلب عبارتند از: گندم، برنج، پسته، مغز پسته، ریسمان (تجه ای ۱۲ تومان)، تباکو (کسه ای ۵۰ تومان)، چای کلکته، کر، گرانگین، آب لیمو، به، خربزه، پنبه، و جزوی قاطر، تنگ و... واردات اغلب شکر که از طریق هروین ورشت وارد می شده نیل هودی و نیل میرس از جنوب، چلوازی، ابریشم، خا و همچنین خرید و فروش ارز (رویه - پوند) احتمالاً از طریق بانک های اصفهان صورت می گرفته است، در مکاتبات نیز به اوضاع اجتماعی سیاسی و اقتصادی آن دوران اشاره شده است. گاهی عدلت اوضاع متشیخ و نامن بودن راهها، کمبود مواد غذایی در بعضی از شهرها منجر به اختصاصاتی می شده است، برای نمونه نانچمن بلدییه اصفهان حدوداً برنج به ۲۵۰۰ و صدور میوه را از اصفهان ممنوع کرده بود (۱۵) علماء یزد تلگرافی به اصفهان مخابره و طلبات قدرسه چهارباغ تصمیم می گیرند: با استیذان جهادیه با قلعه حمله و آن را خراب نمایند در آن زمان حتی تجار ورشکسته به مسجد سید پناه می نزدند تجارتخانه جهانیان احتمالاً در حمایت روحانیت در امر تجارت مرفوق بوده است. بطوریکه در معاملات شراز آمده است: راهها نامن و دزدها اموال تجار را به سرقت می برند. بازار تجار داخله پرور آشوبها کار می کنند و الا امکان تجارت وجود نداشت. در گزارشات تجاری روزانه همراه با گزارشهای سیاسی اجتماعی آمده است: علاقه مردم بیشتر به تولیدات کشوری است. آقایان خود مایل به منسوجات و طنی هستند. همچنین در مورد قیمت اجاره خانه می نویسد: در اصفهان خانه خوبی برایشان اجاره کرده است. ماهی ده تومان خیلی خوب خانه ای است. معنی کندروانه شریف از کرابه خانه در جلفا نیز با ماهی ۱۰ تومان سخن گفته شده است.

در آن دوره هر چند تجار توان داشته ولی تعزیرات حکومتی نیز متخلفین را فی المجلس محاکمه می کرده است. در این بازه می نویسد: حسین یزدی در اصفهان، برنج را گذاشته بود در صندوق و روی آن صایون چیده بود که چون زیادی فی المجلس باو زدند و برنجه و صایونش را هم بردند مقصود این است که انجمن بلدییه اصفهان اول کارشان است که یکوفتی آدم گیر کند. اسباب زحمت است چند روز تحمل داریم تا اجازه دهند تا اجازه دادند حمل می شود.

کالا های این تجارتخانه با علامت T.D مشخص بوده تا در معیزی با سایر کمپانیا اشتباهی رخ ندهد در مورد بهره پروات از مصرف توامانی یک شاهی در محاسبه محسوب گنبد یاد تنظیم است نمونه های ذکر شده بیانگر فعالیت تجاری در سرای مختص بازار قدیمی اصفهان در دوره قاجاریه است. پس از قاجاریه نیز در دوران پهلوی نیز مشروطیت تحولات صنعتی و گسترش تکنولوژی در کشور تغییراتی را بوجود آورد که بازار اصفهان نیز تحت تاثیر آن قرار گرفته است.

بازار اصفهان تاکنون دستخوش تغییرات فراوانی شده است. ساختمانهای مستعمل آن به منظور توسعه بیشتر در حال تخریب و بسیاری از حمامهای قدیمی از کار افتاده از جمله حمام خسرو آقا که تنها بخشی از آثار آن بر جای مانده است.

تغییراتی که در بازار انجام شده شاید در پرتو صنعتی شدن پیشرفتهای قرن بیستم باشد، تغییراتی که باید قابل پیش بینی و قابل قبول باشد زیرا امروزه بازار بدون شک تحت فشار تحولات تکنیک و بیابانها که قادر به هماهنگی با صنعت خود در قرن حاضر نیست قرار گرفته است و

تهیه مواد اولیه احتمال تهدید زندگی پیوسته بازار را در خود دارد. با وجود این پیشرفتها که به علت گسترش تکنیکهای مدرن رخ داده بازار به هیچ وجه تخریب نشده و هنوز دارای کیلومترها قضا برای فعالیت تجاری است. سزاهای پیشگیری با صنایع عدیده که مشتریان مداوم دارد در بازار قابل رویت است.

بازار اصفهان از زمانی که خیابانهای سرگشاده با مغازه های جدید و تسهیلات کافی در تمامی سطح اصفهان طرح ویزی و گسترش داده شده اهمیت خود را به عنوان یک مرکز تجاری از دست داده است.

زمانی بانکها و مراکز مالی محدود به منطقه بازار بودند اما اکنون بازار دارای جاذبه های ضعیف تر و دارای اهمیتی ثانوی گردیده و بانکها و تجارت خانه های بزرگ در سایر بخشهای شهر نیز بوجود آمده اند.

مهمترین تحول ایجاد شده در این دوره به حرکت درآمدن بازار بود، بازار تاریخی که سالهای سال در آرامگاه خورش خفته بود در بستر جغرافیایه حرکت درآمد و خود را به کنار خیابانهای جدید کشانید همراه و تا حدی در نتیجه حرکت بازار حرکتهای دیگری نیز رخ نمود مهاجرت از مناطق قدیمی محلات جدید و اجتماعی طبقات گوناگون در کنار یکدیگر سبب شدائی گزینی طبقاتی و طبقاتی شدن شهر شد. البته این تحولات در اول آشکار بود و در مرحله دوم که کمتر در معرض مهاجرتهای بیرون شهری قرار داشت جدائی گزینی طبقاتی با آنها بوجود نیامد حتی امروز هم در بعضی شهرهای کوچک چنین فرایندی تکرار نشده است.

جایی که بازار حرکت می کرد و در آنجا آرام می گرفت خیابان (شیک و مدرن) محسوب می شد و مرکز سایر فعالیتهای فرهنگی و هنری و تفریحی می گشت.

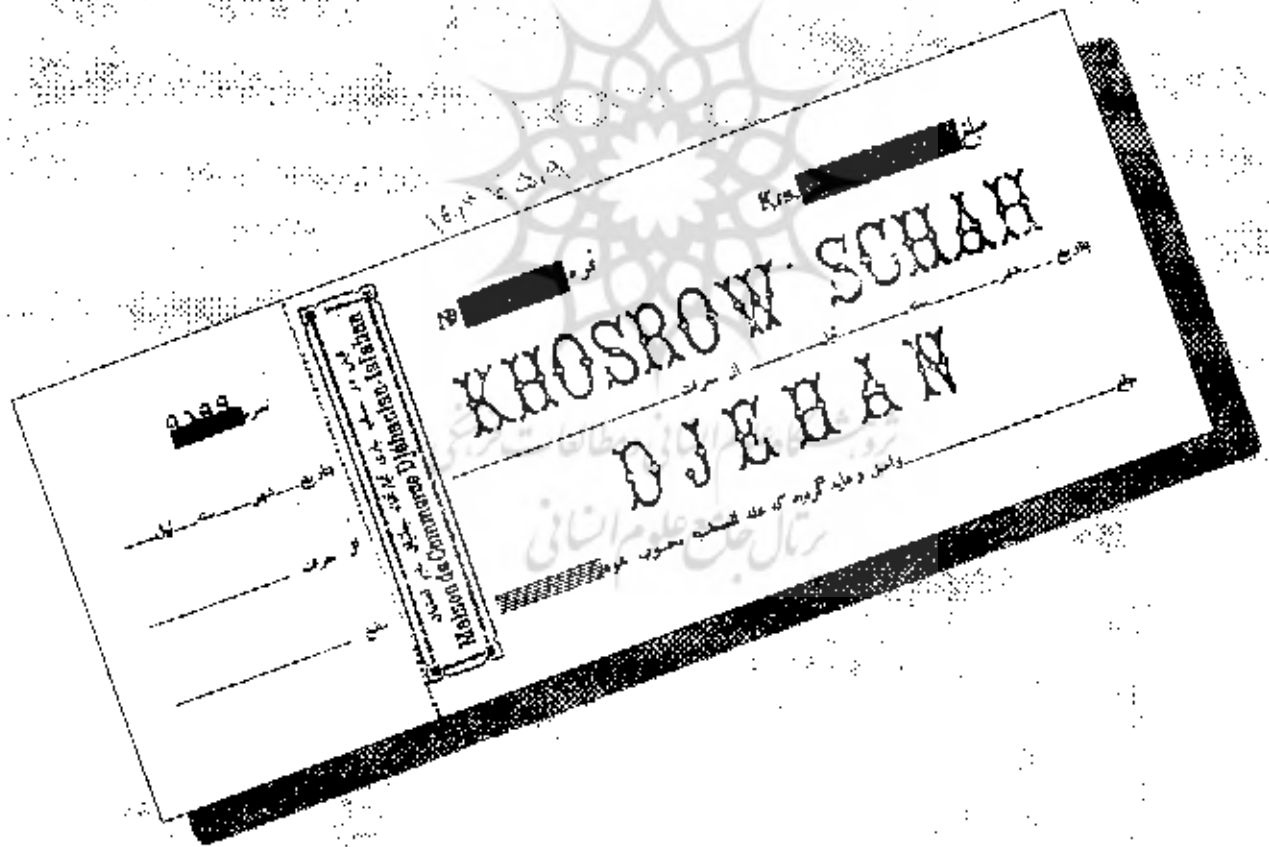
در اصفهان حرکت بازار به خیابانهای چهارباغ و... نمود عینی این واقعیت است پیدایش مفهوم شهر نوین در مقابل شهر سنتی دیگر تحول مهم این دوران است پیش از این یک نوع شهر وجود داشت شهر سنتی، اما پیدایش خیابانهای عریض، محلات جدید و ساختمانهای نوین مفهوم شهر - شهرسازی و معماری جدید در مقابل نوعی قدیمی آن را به وجود آورد. نتیجه این تحولات همراهی و همبستگی قالبهای فرهنگی با تغییرات کالبدی است نوع جدید نماد تمدنی نوین بود این نماد آنچنان قدرتمند بود که گاهی از تمدن جدید با عنوان تمدن بولوازی یاد می شد چنین خیابان کسی ها اگر چه عبور و مرور و سائط تقیه موتور را تسهیل می نمود و از این جهت احداث آنها نوعی ضرورت محسوب می شد اما یک مشخصه مهم داشت که بس ویرانگر بوده، این ویژگی بی توجهی به ساختار کانییک شهر قدیم و آثار ارزشمند تاریخی مذهبی مستر در آن بود، خیابانها کاملاً مستقیم کشیده می شد و کمتر تلاشی برای هماهنگی آنها با ترکیب معابر گذشته به عمل آمد. نتیجه این عمل چیزی نبود به جز بریده شدن بافت قدیم از بین رفتن فضاهای شهرسازی زیبا و دلنشین آن، نابود شدن آثار تاریخی و مذهبی که در سطح ملی و حتی بین المللی مطرح بود و با همان فرسودگی و نابودی منطقه تاریخی میراث دار ارزشهای سنتی و فرهنگی شهر.

این اشتباهات را نمی توان ناشی از سوء نیت طراحان دانست بلکه عدم شناخت صحیح آنها از اصول حاکم بر فضاهای شهری ایران سهم بیشتری در حدوث چنین رخدادهایی داشت (۱۶)

بی نوشتہا:

- ۱- سوزی، راجہ، ایران در عصر صفوی، ترجمہ کامیو عزیز، چاپ چہارم، ۱۳۷۲-۷۳
- ۲- شاردن، ژان، جلد ہفتم، ص ۸۷۹
- ۳- پیرنہ محمد کریم، آشنائی با معماری اسلامی ایران، تدوین غلامحسین معصومان، دانشگاه علم و صنعت - چاپ سوم - ۱۳۷۲-۷۳، ص ۱۱۵
- ۴- الاصفہانی - محمد مهدی بن محمد رضا - نصف جهان فی تعریف الاصفہان - تصحیح دکتر منوچہر ستودہ، چاپ م - ۱۳۶۸ - ص ۱۶۲
- ۵- سیوری - راجہ - ایران در عصر صفوی - ترجمہ کامیو عزیز - چاپ چہارم، ۱۳۷۲-۷۳، ص ۱۶۲
- ۶- دیوالاہو، ایران - کلندہ - شوش - ترجمہ شادروان محمد علی فرہوشی (ترجمہ حمایون) دانشگاه تهران - چاپ ششم ۱۳۷۶، ص ۲۷۷
- ۷- کاز بوموری تو - دانشجوی دکتری تاریخ دانشگاه تهران - مجلہ زمان - شماره ۲۴ - تیر و مرداد ۱۳۷۷ - ص ۳۲
- ۸- سعید الشیخی - صاحب - ایضاً - ذوق عصر عباسی - ترجمہ ہادی عالمزادہ - ۱۳۵۵

- ۹- نشر دانش، ص ۱۴ و ۱۵، سال ۱۳۶۲
- ۱۰- جناب سید علی، الاصفہان - سازمان میراث فرهنگی کوثر - ۱۳۶۴ - ص ۷۷
- ۱۱- الاصفہان مصدرا - نصف جهان فی شریف الاصفہان - تصحیح منوچہر ستودہ - انتشارات امیر کبیر ۱۳۶۸ - ص ۷۴ و ۷۵
- ۱۲- سازمان اسناد ملی ایران - منطقہ اصفہان
- ۱۳- دکتر شفیق، عباس و اطلاعات ابن الخلیل و بڑہ ہموطنان خلیج از کشور ایران، ۱۳۸۵: ۲
- ۱۴- دکتر شفیق، عباس، روزنامہ کھان، ۱۳۷۸: ۱۳، ۱۴، روزنامہ رسالت شماره ۲۰۶۲، ۸ دہماہ ۱۳۷۸، ص ۱۲ و روزنامہ جمہوری اسلامی، ۲۰ - آذرماہ ۱۳۷۸، ص ۵
- ۱۵- آرشیو سازمان اسناد ملی ایران (اصفہان) اسناد خطوط تذکرات ۱۳۲۵، جلد چہارم - ص ۱۲
- ۱۶- سازمان اسناد ملی ایران، منطقہ اصفہان - دفتر مراسلات تجارتخانہ خروشاہ جہانیان و برادران اصفہان - جلد چہارم ۱۳۲۵، ص ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲
- ۱۷- سعیدی رضائی، تریخہ شہر نشین و شہر سازی ہر دورہ بیست سالہ (۱۳۲۰-۱۳۳۰) ہر دو ایضاً، خطباتہ تحقیقات جہانگیری - شماره ۱، سال ہشتم ۱۳۷۱، ص ۱۱۴ تا ۱۲۵

بیمارستانها - کولون - طهران
MAISON DE COMMERCE DJEHANIAN - Téhéran

اصفهان

حضرت شاه جهان برادران

۴۶۱۲

و الله اعلم بالصواب ^{۱۳۹۰} ^{۱۳۸۰} ^{۱۳۷۰} ^{۱۳۶۰} ^{۱۳۵۰} ^{۱۳۴۰} ^{۱۳۳۰} ^{۱۳۲۰} ^{۱۳۱۰} ^{۱۳۰۰} ^{۱۲۹۰} ^{۱۲۸۰} ^{۱۲۷۰} ^{۱۲۶۰} ^{۱۲۵۰} ^{۱۲۴۰} ^{۱۲۳۰} ^{۱۲۲۰} ^{۱۲۱۰} ^{۱۲۰۰} ^{۱۱۹۰} ^{۱۱۸۰} ^{۱۱۷۰} ^{۱۱۶۰} ^{۱۱۵۰} ^{۱۱۴۰} ^{۱۱۳۰} ^{۱۱۲۰} ^{۱۱۱۰} ^{۱۱۰۰} ^{۱۰۹۰} ^{۱۰۸۰} ^{۱۰۷۰} ^{۱۰۶۰} ^{۱۰۵۰} ^{۱۰۴۰} ^{۱۰۳۰} ^{۱۰۲۰} ^{۱۰۱۰} ^{۱۰۰۰} ^{۹۹۰} ^{۹۸۰} ^{۹۷۰} ^{۹۶۰} ^{۹۵۰} ^{۹۴۰} ^{۹۳۰} ^{۹۲۰} ^{۹۱۰} ^{۹۰۰} ^{۸۹۰} ^{۸۸۰} ^{۸۷۰} ^{۸۶۰} ^{۸۵۰} ^{۸۴۰} ^{۸۳۰} ^{۸۲۰} ^{۸۱۰} ^{۸۰۰} ^{۷۹۰} ^{۷۸۰} ^{۷۷۰} ^{۷۶۰} ^{۷۵۰} ^{۷۴۰} ^{۷۳۰} ^{۷۲۰} ^{۷۱۰} ^{۷۰۰} ^{۶۹۰} ^{۶۸۰} ^{۶۷۰} ^{۶۶۰} ^{۶۵۰} ^{۶۴۰} ^{۶۳۰} ^{۶۲۰} ^{۶۱۰} ^{۶۰۰} ^{۵۹۰} ^{۵۸۰} ^{۵۷۰} ^{۵۶۰} ^{۵۵۰} ^{۵۴۰} ^{۵۳۰} ^{۵۲۰} ^{۵۱۰} ^{۵۰۰} ^{۴۹۰} ^{۴۸۰} ^{۴۷۰} ^{۴۶۰} ^{۴۵۰} ^{۴۴۰} ^{۴۳۰} ^{۴۲۰} ^{۴۱۰} ^{۴۰۰} ^{۳۹۰} ^{۳۸۰} ^{۳۷۰} ^{۳۶۰} ^{۳۵۰} ^{۳۴۰} ^{۳۳۰} ^{۳۲۰} ^{۳۱۰} ^{۳۰۰} ^{۲۹۰} ^{۲۸۰} ^{۲۷۰} ^{۲۶۰} ^{۲۵۰} ^{۲۴۰} ^{۲۳۰} ^{۲۲۰} ^{۲۱۰} ^{۲۰۰} ^{۱۹۰} ^{۱۸۰} ^{۱۷۰} ^{۱۶۰} ^{۱۵۰} ^{۱۴۰} ^{۱۳۰} ^{۱۲۰} ^{۱۱۰} ^{۱۰۰} ^{۹۰} ^{۸۰} ^{۷۰} ^{۶۰} ^{۵۰} ^{۴۰} ^{۳۰} ^{۲۰} ^{۱۰} ^۰